

SINIŠA BRLAS***MOTIVACIJA ZA ŠKOLOVANJEM U SREDNJOJ ŠKOLI
(rezultati istraživanja)**

Upis u srednju školu jedan je od onih ključnih koraka koji bitno određuju daljnji tijek života svakoga od nas. Mladi upisuju srednju školu jer tako sami žele i jer su svjesni da bez završene srednje škole teško mogu zadovoljiti svoje potrebe. Međutim, jednako su tako svjesni da i s ovako organiziranom srednjom školom to mogu vrlo teško jer odgojno-obrazovni sustav koji treba biti servis u funkciji odgoja i obrazovanja nije dovoljno osjetljiv za sve raznolike potrebe mladih.

Ključne riječi: srednja škola, odgoj

UVOD

Upis u srednju školu jedan je od onih ključnih koraka koji nam bitno određuju daljnji tijek života. Pogotovo je to važno sada, u svjetlu najava o obvezatnome srednjoškolskome obrazovanju. Važno je stoga znati zašto se učenici završenoga osmoga razreda osnovne škole odlučuju upravo za određenu školu; je li u pitanju socijalni pritisak ili zaista nastojanje da se upisom u sasvim određenu srednju školu zadovolje i sasvim određene potrebe djeteta. Upišu li se u srednju školu, nije li nam važno znati koliko su učenici njome zadovoljni, jesu li i u kojoj mjeri zadovoljili svoje potrebe. Kako kreirati srednjoškolsko obrazovanje, ako kod učenika zanemarimo percepciju ovoga dijela sustava.

Poznato je da uspjeh čovjeka u nekoj aktivnosti ovisi o tri skupine čimbenika: na jednoj su strani njegova znanja, vještine i sposobnosti, drugo je motivacija i treće su vanjske okolnosti. Ako taj odnos prikazemo matematički:

$$\text{RADNI USPJEH} = (\text{ZNANJE, VJEŠTINE I SPOSOBNOSTI}) \times \text{MOTIVACIJA} \times \text{VANJSKE PRILIKE}$$

postaje jasnije da ako u nekoj konstelaciji okolnosti koje čine neku radnu aktivnost izostane bilo koji od čimbenika, odnosno ako je bilo koji član ovog izraza jednak nuli, tada će i radni uspjeh biti jednak nuli, odnosno uspjeha u nekoj aktivnosti neće biti ako:

- ne postoje dostatna znanja, vještine i sposobnosti za konkretnu aktivnost, ili

---

* Siniša Brlas, prof., Industrijsko-obrtnička škola, Virovitica

- čovjek nije motiviran da se tom aktivnošću bavi, ili
- vanjske prilike nisu dovoljno (ili uopće) poticajne da potaknu čovjeka na aktivnost.

Dakle, dovoljno je da izostane bilo koji od ove tri skupine čimbenika i pomaka u radu ne će biti.

Budući da i mnoge teorije (ličnosti), kao što je npr. Maslowljeva humanistička teorija ličnosti, naglašavaju da je čovjek stvaralačko biće, dakle inherentna mu je stalna i nepresušna potreba za aktivnošću (i kreativnošću), postaje jasno da čovjek prirodno teži samoaktualizaciji koristeći sve svoje potencijale, a ne samo one koje potencira formalna društvena uloga u kojoj se nalazi.

Ali, stvaralački potencijal pojedinca zahtijeva određenu i ne bilo kakvu okolinu i uvjete da bi se mogao slobodno razvijati i aktualizirati, a kako ističe Maslow, proces formalnoga odgoja i obrazovanja može biti štetan za razvoj ljudske kreativnosti jer može otežavati ili čak uništavati urođenu kreativnost. Kako kaže Fulgosi, "pojedinci ili djeca koja žive u sigurnoj, srdačnoj i zaštitnoj okolini lakše će razvijati sebe, svoje mogućnosti i zadovoljstvo koje proizlazi iz procesa aktualizacije svojih potencijala, a takav je rast moguć i ugodan samo onda kada su zadovoljene potrebe ili kada zadovoljenje potreba nije ugroženo" (Fulgosi, 1990.).

Pa kako da u školi djelujemo u smjeru zadovoljenja potreba? I koje su to potrebe? I tko sve u sustavu ima potrebe? Mnoga su pitanja, a odgovor i nije tako daleko.

Dakle, ako se zapitamo zašto se čovjek u određenom trenutku ponaša tako kako se ponaša, odgovor na to pitanje leži u njegovim potrebama. Zapravo, svako naše ponašanje u svojoj osnovi pokretano je nekom potrebom ili čak skupom potreba. Ove su potrebe naši motivi koji nas potiču da vlastite aktivnosti usmjeravamo na određeni način, u smjeru zadovoljenja tih potreba, a naše nastojanje (i sva ponašanja koja iz toga proizlaze) da zadovoljimo potrebe jest proces motivacije. "Motivima - poticajima, razlozima nazivamo sve ono što čovjeka pokreće na aktivnost i usmjerava k cilju..." (Bilić, 2001.).

Korektno poznavanje potreba koje imaju učenici i koje su ih potaknule da njihovo zadovoljenje potraže upisom u (srednju) školu (i u pojedino zanimanje), ali i potreba koje imaju nastavnici u želji da uspješno poučavaju treba biti naš cilj ili još prije, naša misija.

Problem s poznavanjem potreba jest u tome što ih je često teško osvijestiti. Dok nam je za određena ponašanja jednostavno utvrditi koje su nas potrebe potaknule na njih, za dio ponašanja teško nam je dokučiti što je u njihovoj osnovi; do te mjere kako nam se čini da ih ništa nije niti potaknulo, iako to nikako nije točno. Ovu teškoću imamo svi, bez obzira na dob ili spol, ili pak stupanj obrazovanja ili mjesto stanovanja. No ipak, mi odrasli na osnovi životnoga iskustva s manje teškoća možemo identificirati svoje potrebe nego što to mogu mladi koji u buri svojega odrastanja i traženja identiteta teško nalaze uzroke svojega ponašanja. I, što sada? To je ključni trenutak u

planiranju upisne politike na svim razinama; utvrditi što ćemo svi mi dobiti, i učenici i škole, upisom učenika u srednju školu.

Dakle, samo ako poznajemo potrebe koje imaju naši učenici, ako smo ih osvijestili, možemo organizirati ponašanje i aktivnosti (školstvo i školovanje) u smjeru njihova zadovoljenja. Pa, ako nastojimo pomoći učenicima da zadovolje svoje potrebe, potaknuli smo motivaciju kao proces zadovoljenja potreba učenika, a motivacija je preduvjet uspjeha.

PROBLEMI

1. Ispitati stavove učenika o srednjoj školi
2. Utvrditi motive za upisom u školu
3. Utvrditi stupanj zadovoljstva učenika srednjom školom
4. Ispitati zadovoljenje potreba učenika u srednjoj školi

PRIBOR I POSTUPAK

Za potrebe je istraživanja konstruiran anketni upitnik (u prilogu) s deset pitanja. Anketiranje je provedeno u trima virovitičkim srednjim školama; Tehničkoj školi Virovitica, Strukovnoj školi Virovitica i Industrijsko-obrtničkoj školi Virovitica, na uzorku od N=126 ispitanika oba spola, od prvoga do trećega razreda.

REZULTATI I DISKUSIJA REZULTATA

Tablica 1. Uzorak ispitanika

	Prvi razred	Drugi razred	Treći razred	Ukupno ispitanika
Broj ispitanika	19	37	70	126

Tablica 2. Odgovori ispitanika (kvantitativni i u postocima)

(apsolutni broj ispitanika za pojedini odgovor)

(postotak ispitanika za pojedini odgovor)

pitanje	a	b	c	d	nije odgovorilo	pitanje	a	b	c	d	nije odgovorilo
1.	115	4	2	4	1	1.	91,2	3,2	1,6	3,2	0,8
2.	78	4	44		0	2.	61,9	3,2	34,9		0
3.	10	38	77		1	3.	7,9	30,2	61,1		0,8
4.	21	83	19		3	4.	16,7	65,9	15		2,4
5.	124	2			0	5.	98,4	1,6			0
6.	45	63	16		2	6.	35,7	50	12,7		1,6
7.	65	58			3	7.	51,6	46			2,4
8.	53	70			3	8.	42,1	55,5			2,4

9.	13	91	17		5	9.	10,3	72,2	13,5		4
10.	15	84	24		3	10.	11,9	66,7	19		2,4

Vizualnom inspekcijom dobivenih nalaza možemo komentirati postavljene probleme.

Prvi problem identificira stavove učenika o srednjoj školi; učenici jasno percipiraju važnost srednjoškolskoga obrazovanja u životu (peto pitanje), ali ih čak trećina nema jasnu projekciju očekivanja od srednje škole (drugo pitanje), a više od polovine smatra kako aktualno srednjoškolsko obrazovanje nije dobro organizirano (osmo pitanje).

Drugi problem odnosi se na motive koji su doveli do upisa; gotovo svi učenici izjavljuju kako su se u srednju školu upisali jer su sami tako željeli (prvo pitanje), što se slaže s nalazima ranijih istraživanja ove problematike (www.zzjzpsz.hr), ali bi ih gotovo polovina, da je sada upis u srednju školu, odabrala neko drugo zanimanje (sedmo pitanje). Očito su očekivanja učenika zanimanjem u koje se upisuju bila nerealna, a informacije na kojima se temeljio upis neadekvatne.

Zbog navedenoga, a vezano uz treći problem, tek je svaki peti učenik izričito zadovoljan srednjom školom koju polazi, a čak svaki šesti izričito je nezadovoljan (četvrto pitanje). Niti znanja i vještine koje su stekli i razvili u srednjoj školi nisu ispunila očekivanja učenika; samo ih je trećina zadovoljna time kolikim znanjem raspolažu (šesto pitanje).

I na koncu, četvrti se problem odnosi na proces zadovoljenja potreba učenika u srednjoj školi. Ovdje su rezultati posebno dramatični jer ih samo desetina smatra kako srednja škola zadovoljava potrebe mladih ljudi (deveto pitanje), a tek svaki osmi učenik smatra kako srednja škola zadovoljava i njegove osobne potrebe (deseto pitanje).

ZAKLJUČAK

Ako znamo da je motivacija usko povezana s procesom zadovoljenja potreba, ona je ustvari upravo to po definiciji, jasno je kako učenici tijekom školovanja teško pronalaze unutarnje resurse kako bi se motivirali za odgojno-obrazovni proces jer je iz dobivenih nalaza očito kako srednja škola nije dovoljno osjetljiva za heterogene potrebe mladih, ne omogućava dostatno njihovo zadovoljenje te takvu srednju školu, prema mišljenju učenika, treba mijenjati i drugačije organizirati.

Mladi upisuju srednju školu zato što tako sami žele i zato što su svjesni da bez završene srednje škole teško mogu zadovoljiti svoje potrebe. Međutim, jednako su tako svjesni da i sa ovako organiziranom srednjom školom to mogu vrlo teško.

Odgojno-obrazovni sustav treba biti servis u funkciji odgoja i obrazovanja, a da bi to zaista bio mora biti osjetljiv za sve raznolike potrebe mladih.

LITERATURA

1. Bilić, V. (2001.), Uzroci, posljedice i prevladavanje školskog neuspjeha. Zagreb: HPKZ.
2. Fulgosi, A. (1990.), Psihologija ličnosti; teorije i istraživanja. Zagreb: Školska knjiga.
3. www.zzjpsz.hr

SUMMARY

MOTIVATION FOR HIGH-SCHOOL EDUCATION

(research results)

Enrolling high-school is one of the key steps in life. Young people start attending high-school because they want to and because they are aware that if they do not finish it, they cannot meet their needs. However, they are also aware that the current structure and organization of high schools makes it very difficult to achieve, as the education system should be in the function of education, but it is currently not sensitive enough to the diverse needs of young people.

Key words: high-school, education

Primljeno: 6. lipnja 2007.

PRIOLOG

Motivacija za školovanjem (anketni listić)

Uputa: Svima je poznato kako srednjoškolsko obrazovanje nije obvezatno. Ipak, većina mladih upisuje se u srednju školu, što je dobro. Međutim, jesu li svi i zadovoljni školovanjem? Ne znamo dok vas ne pitamo. Vrlo je važno znati jesu li mladi u srednjoj školi njome i zadovoljni. Stoga te molimo da iskreno (i anonimno) odgovoriš na sljedeća pitanja kako bismo utvrdili razloge zbog kojih su mladi upisali srednju školu, ali i zadovoljstvo mladih srednjom školom.

Spol (*zaokružiti*): MUŠKI   ŽENSKI

1. Iz kojih si se razloga upisao (upisala) u srednju školu?
  - a) tako sam želio (željela)
  - b) na to su me prisilili drugi
  - c) upisali su me bez mogega pristanka
  - d) zato što su i moji vršnjaci upisali srednju školu
2. Smatraš li da će ti završena srednja škola pomoći u kasnijem životu?
  - a) da, svakako hoće
  - b) ne, ne će mi pomoći
  - c) ne znam što da očekujem
3. S kojom srednjom školom smatraš da su najbolje mogućnosti za uspjeh u životu?
  - a) s gimnazijom
  - b) s trogodišnjom strukovnom školom
  - c) s četverogodišnjom strukovnom školom
4. Koliko si zadovoljan (zadovoljna) srednjom školom koju polaziš?
  - a) u potpunosti sam zadovoljan (zadovoljna)
  - b) djelomično sam zadovoljan (zadovoljna)
  - c) nezadovoljan (nezadovoljna) sam
5. Što bi preporučio (preporučila) učeniku osmoga razreda osnovne škole vezano uz nastavak školovanja?
  - a) da se svakako upiše u srednju školu
  - b) da se pokuša zaposliti sa završenom osnovnom školom
6. Kada zaista dobro razmisliš, jesi li zadovoljan (zadovoljna) time s kolikim znanjem raspolažeš?
  - a) da, u potpunosti sam zadovoljan (zadovoljna)
  - b) samo sam djelomično zadovoljan (zadovoljna)
  - c) ne, nisam uopće zadovoljan (zadovoljna)

7. Da su sada za tebe upisi u prvi razred srednje škole, bi li se ponovno upisao (upisala) u istu školu?
  - a) da, bih
  - b) ne, odabrao (odabrala) bih neku drugu školu

8. Misliš li da je srednjoškolsko obrazovanje dobro organizirano?
  - a) da, dobro je organizirano
  - b) ne, nije dobro organizirano

9. Zadovoljava li srednja škola potrebe mladih ljudi?
  - a) u potpunosti
  - b) djelomično
  - c) nikako

10. Zadovoljava li srednja škola i tvoje potrebe?
  - d) u potpunosti
  - e) djelomično
  - f) nikako